

چکیده کتاب علم و عرفان

۱. علم و دانایی بر دو قسم است که از آن تعبیر به علم و عرفان می‌شود.
۲. تعریف علم و تفاوت آن با عرفان.
۳. علم به وجود خدا و پیغمبران و یا امام‌های معصوم از سه راه پیدا می‌شود که فقط یک راه آن صددرصد قابل اطمینان است.
۴. آنچه از طریق تاریخ و روایات به ما می‌رسد علم هست ولیکن عرفان نیست.
۵. علمی که تبدیل به عرفان می‌شود، آموزشی است که همراه پرورش تحویل انسان می‌گردد.
۶. تعریف آموزش و پرورش و راه کسب آنها.
۷. تفسیر فرمایش امام معصوم "لیس العلم بکثرة التعلم بل هو نور یقذفه الله فی قلب من یشاء"
۸. هر جا عرفان باشد، علم هم هست اما ممکن است علم باشد ولی عرفان نباشد.
۹. انسان‌هایی که به نور ایمان مجهز می‌شوند، علمشان تبدیل به عرفان می‌شود.
۱۰. ممکن است گاهی معلومات انسان خلاف حقیقت و واقعیت باشد ولیکن عرفان خلاف حقیقت ممکن نیست. چرا؟
۱۱. خداوند در قرآن می‌فرماید: جاهل‌ترین انسان‌ها کسی است که اسیر یک دانش خلاف حقیقت شده است.
۱۲. به چه علت حضرت امیر ع اولین قدم دین را معرفت به خدا می‌داند نه علم به دین سپس می‌فرماید:
"اول الدین معرفته؟"
۱۳. تفاوت بین انبیاء و اولیاء و امام‌ها و مردم عادی که به ایمان مطلق نرسیده‌اند چیست؟

۱۴. پیدایش تغییرات و تحولات از یک حقیقت یا یک اصل، محال و ممتنع است.
۱۵. معنای ظلمت در آیه اول سوره انعام، ماده تاریک است نه فقط عدم نور.
۱۶. اثبات این که مخلوقات و صنایع طبیعت از ترکیب دو اصل با یکدیگر ساخته می‌شوند و آن دو اصل، ماده و روح است.
۱۷. کاربرد روح ایمان بعنوان نیرویی که انسان‌ها را وادار به اطاعت و عبادت خدا می‌کند.
۱۸. تعریف طبیعت و ماوراء طبیعت و تفاوت فرد عالم با عارف در حرکت از طبیعت بسوی ماوراء طبیعت.
۱۹. اثبات این که پیدایش هر صنعتی لااقل سه اصل لازم دارد.
۲۰. هر پدیده‌ای و هر چیزی که نبوده و پیدا شده چهار علت لازم دارد.
۲۱. ماوراء به چه معناست و عوامل ماوراء طبیعت چیستند؟
۲۲. تعریف ماوراء زمانی و ماوراء مکانی.
۲۳. تعریف ماوراء وجودی با قید چندین مثال.
۲۴. انسان‌ها خیال می‌کنند شکل‌ها و صورت‌ها، موجودات مستقل هستند با این که شکل‌ها و صورت‌ها همان حقیقت‌ها هستند که در این قیافه‌ها جلوه نموده‌اند.
۲۵. معرفی اقسام تباینات در طبیعت.
۲۶. توضیح این که بدن، طبیعت است اما روح، ماورای طبیعت است.
۲۷. با وجود این که روح هم در بدن هست چرا دیده نمی‌شود؟
۲۸. تعریف مجردات و تفاوت آن با طبیعت.
۲۹. اهمیت و لزوم وجود روح در طبیعت.

۳۰. معرفی خواصّ مجردات در طبیعت.
۳۱. پاسخ قرآن به طبیعیون در اعتقادشان به یک اصل در آفرینش.
۳۲. علم، آشنایی به طبیعت است و عرفان آشنایی به ماوراء طبیعت. عارف، ماوراء طبیعت را می‌بیند و می‌داند ولیکن عالم فقط طبیعت را می‌بیند و می‌داند.
۳۳. تعریف تباین و معرفی نمونه‌های آن.
۳۴. کل آفرینش و خلقت عالم و آدم از سه اصل به وجود آمده‌اند.
۳۵. توضیح این که ذات مقدس خدا یک حقیقت ازلی و ابدی و فوق زمان و مکان است.
۳۶. همانطور که صنایع انسان‌ها مواد اولیه لازم دارد، صنایع خدا هم مواد اولیه لازم دارد تا آنچه می‌خواهد بسازد و بیافریند.
۳۷. معرفی اصول سه‌گانه عالم خلقت.
۳۸. آثار حیات و حرکت و رنگ و روشنایی که تماماً در مواد عالم پیدا شده، اثر ذاتی اجسام نیست.
۳۹. راه آشنایی به اصول سه‌گانه عالم خلقت.
۴۰. راه وصول به عرفان و حکمت و یا راه کشف ماوراء طبیعت از طبیعت.
۴۱. یک توضیح به کسانی که می‌گویند فقط آنچه را که می‌بینیم قبول داریم و چیزی را که نمی‌بینیم قبول نداریم.
۴۲. اثبات این که غیر از این طبیعت، عوالم دیگری به نام ماوراءطبیعت هست که هرکس می‌آید از آنجا می‌آید.
۴۳. تفاوت اثر ذاتی با اثر ارادی.

۴۴. اثبات این که خلاق اثر ارادی خدا هستند نه اثر ذاتی او.
۴۵. اگر حیات، اثر ذاتی مجردات و مادیات باشد، پیدایش تغییرات محال است.
۴۶. تفاوت علم و حیات و حرکت ما با خداوند متعال.
۴۷. یقین، یک علم کامل و تنها رمز موفقیت انسان در دنیا و آخرت است.
۴۸. انسان در عالم طبیعت شاهکار صنعت و خلقت است و خداوند موجودی بهتر و بالاتر از انسان ندارد.
- تمام عالم خلقت به منزله خانه است و انسان به منزله صاحب خانه.
۴۹. توضیح حدیث ان الله خلق الانسان علی صورته.
۵۰. انسان اشرف تمامی مخلوقات و موجودات است و خداوند برای این انسان نقشه‌های عظیم و عجیبی کشیده تا او را به اوج عزت و عظمت برساند.
۵۱. مولا امیرالمؤمنین (ع) انسان را عالم کبیر و ماسوای انسان را عالم صغیر دانستند.
۵۲. روحانیون چه کسانی هستند؟
۵۳. انسان‌های کامل دارای هفت (مرحله) روح هستند.
۵۴. علم قرآن به سه قسمت تقسیم شده است.
۵۵. در بیان مولا ع انسان نسخه جامع عالم خلقت است.
۵۶. عبادت در زبان قرآن به معنای شاگردی انسان است نه به معنای بردگی و نوکری.
۵۷. حکمت دستور به عباداتی چون نماز و روزه و ....
۵۸. لطف خدا شامل حال انسانی می‌شود که مبدأ حرکت علمی و تکاملی را و خط وسط حرکت را و انتهای حرکت را که مقصد است بشناسد.

۵۹. بیان اهمیت و ضرورت رسیدن به هدف خدا که شاگردی در مکتب اوست.
۶۰. حدیث رحمة الله امرء عرف من این و فی این و الی این. حرکت تکاملی انسان را از طریق شاگردی و یادگیری تعریف می کند.
۶۱. علت این که حالت ابتدایی زندگی انسان یعنی وضعیت کودکی او را برهوت می نامند چیست؟
۶۲. انسان ها در حرکت تکاملی خود به دو قسمت جهل بسیط و مرکب تقسیم می شوند.
۶۳. کیفیت زندگی انسان هایی که سیمای شاگردان خدا هستند.
۶۴. انسان ها هرچه بیشتر در برهوت جهل و نادانی متوقف می شوند، رمز موفقیت خود را در دو مبارزه می دانند.
۶۵. این که طایفه اولیاء خدا در جهل بسیطند و طایفه طبیعیون در جهل مرکبند به چه معناست؟
۶۶. علت این که در دین مقدس اسلام تنبلی و بیکاری گناه بزرگ شناخته شده است چیست؟
۶۷. ریشه پیدایش ظلم و زور در زندگی انسان ها و نتیجه آن.
۶۸. نوع نگرش انسان های منافق و کافر به زندگی دنیا و بهشت و جهنم و عملکرد آنها در زندگی.
۶۹. توضیح این که زندگی بهشتی و زندگی جهنمی آخرین نتیجه ای است که از فعالیت گروه نیکان و اهل ایمان و گروه جنایتکاران پیدا می شود.
۷۰. مؤمنین چگونه معرفت به خدا پیدا می کنند و کفار چگونه به قهقراء می روند و عواطف انسانی خود را هم از دست می دهند؟
۷۱. معرفی کیفیت علم درست و مطابق واقع.
۷۲. این که گفته شده طبیعت پوسته حقیقت است یعنی چه؟

۷۳. معرفی طبیعت و حقیقت در عالم خلقت و ارتباط آن با علم درست و منطقی.
۷۴. علت این که مولا امیرالمؤمنین (ع) تجربه را از علم بالاتر می‌داند چیست؟
۷۵. ریشه پیدایش طبیعیون از چه زمانی بود؟
۷۶. مشخصه حرف زور و فرد زورگو.
۷۷. ظهور هر نوع حادثه و پدیده بی سابقه، منوط و مربوط به چهار علت یا به چهار عامل است.
۷۸. دلیل رد ادعاهای طبیعیون چیست؟
۷۹. یک دلیل اثبات تعدد اصول آفرینش، بروز تغییرات در آن است.
۸۰. ذکر اشتباه طبیعیون در شناخت طبیعت.
۸۱. منظور از ماوراءالطبیعه چیست؟
۸۲. علت این که طبیعیون منکر ماوراء طبیعت و موجودات ماورائی شده‌اند چیست؟
۸۳. توضیح این که موجودات ماوراء طبیعت بی نهایت از طبیعت بیشتر و قوی تر هستند و طبیعت مانند پوست گردو و حقیقت یا ماوراء طبیعت مانند مغز گردو به حساب می‌آید.
۸۴. ظاهربین‌ها را که منکر باطن هستند قشریون می‌نامند.
۸۵. کشف مجردات که به نام روح و فرشته معرفی شده‌اند از چه طریقی ممکن است و چرا؟